

„Csodák terme“ a Retekág végén felfedezett járatban. Kessler Hubert felv.

Újabb kutatások a Nagy-Baradlában.

Irta: **Kessler Hubert.**

Bár a tavalyi kutatások meghozták az Aggteleki barlang (Baradla) régi nagy problémájának, a Hosszúszói (Domica) barlanggal való összefüggésnek megoldását, még mindig maradt elég kutatnivaló és maradtak a barlang térképének homályos, felderítésre váró szakaszai.

Hála a *Budapesti Egyetemi Turista Egyesület* áldozatkészségének, sikerült az idén is az 1931-ben oly eredményesen megkezdett kutatásokat folytatni és ezzel ismét egy lépéssel továbbhaladni hazánk legnagyobb természeti ritkaságának teljes megismeréséhez. Az eddig végzett felszíni vizsgálatok során azonban olyan adatok is merültek fel, amelyek a hatalmas karsztvidék Jósvafő—Szin-i része alatt húzódó különálló barlanghálózat létezését támasztják alá. Ezen adatok kiegészítése ugyancsak az ideai kutatások feladatai közé tartozott.

A főhadiszállás most Jósvafőn volt, a MKE új „Baradla“-menedékházában, ahonnan a kutatások legtöbbszörre két csoportban történtek.* E helyen nem akarom a kutatásokat részletezni, hanem inkább a fontosabb felfedezésekről és megfigyelésekről kívánok beszámolni. A kutatások két-félék voltak: felszíni és földalatti kutatások.

I. Felszíni kutatások.

Ezek egyrészt a *Szárhegy* (427 m) töbrös és víznyelős környékére, másrészt a *Hegytetőtől* (344 m) ÉK-re lévő karsztos hegyvidékre szorítottak.

A Szárhegytől DNy-ra kb. 2 km²-es vízgyűjtőterület van, melynek csapadékát a *Nagyvölgy* gyűjti össze és vezeti a Szárhegy alatti számos tóbör felé.

* A kutatáson részt vettek: Jaskó Sándor, Kessler Hubert, Pálffy Gyula, Stokker József, Szekula Mária.

Ezen töbrök egyike, a *Homokos töbör* nyeli el a víz legnagyobb részét, még pedig igen rövid idő alatt. Az említett töbörtől K-re, a mészégető kemencék túlsó oldalán van a *Szıklás töbör*, mely ugyancsak nagy víztömeget nyel el. Itt a sziklákat részben eltávolítva egy ideig követni is tudtuk a víz útját. A Szárhegytől D-re még több kisebb töbör van, melyek fenekén szűk nyílás szolgál a víz levezetésére. Ezen nyílások azonban annyira be vannak tömődve, hogy kitisztításuk csak nagy munka árán lehetséges. A kérdés itt az, hogy a víz hol jelenik meg. A Baradlában nincsenek ennek megfelelő vízbefolyások az eddig ismert részeken, tehát a víz vagy a feltételezett „alsó rendszerben“ lép a barlangba, vagy egy teljesen különálló barlanghálózaton keresztül jut napfényre a Jósmafői forrásokban. E kérdésre a tavaszi hóolvadáskor alkalmazott többszínű festési kísérlet vetne világosságot. A közeli *Tótvölgyben* igen érdekes, jelenleg száraz forrásbarlangot találtunk, mely azonban nem lehet összefüggésben az előbb említett víznyelőkkel.

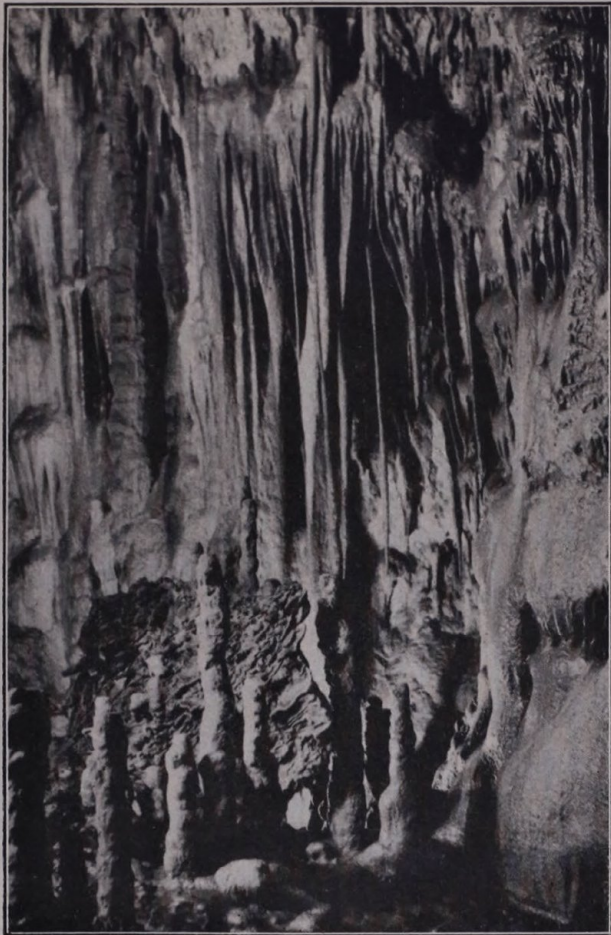
A barlang a völgy felső végén baloldalt (É-i oldal) egy vízmosás felett nyílik. Igen kényelmetlenül járható és egyenesen egy, a *Pititshegy* (451 m) oldalában lévő nagy töbör alá vezet. Kb. 100 m hosszúságig járható, itt beomlás zárja el a folytatást, de nehezen mászható, igen magas kürtők felvezetnek a hegytető közelébe. Cseppkőképződmények — aktív forrásbarlangról lévén szó — nincsenek.

Rendkívül érdekes a jósmafői *Hegytető* és távolabbi, ÉK-i vidéke. Az egész vidék tipikus karszt. Kiálló mészkösziklák igen erősen elkarsztosodva, rengeteg dolina, a hegység alján pedig, a völgyek fejeinél, sziklák közt fakadó igen bővizű források. A legbővizűbb források egyike a Hegytető tövében fakadó *Malomforrás*, melynek vize távoli esőzések idejében megzavarosodik. A forrás fölött 31 m-nyire egy kis beomlott barlangnyílást találunk, melyet talvaly kibontattunk és mely egy szép cseppköves üregbe vezetett. Az ennek alján felhalmozódott és a további utat elzáró törmelék eltávolítására azonban csak az ideai tél folyamán kerül sor. Ettől K-re, pontosan a sejtett barlanghálózat felett van egy 16 m mély, lent kitáguló zsomboly, a *Kuriszlánfő-zsomboly*, mely ugyancsak vízszintes barlang jelenlétét bizonyítja. Egy km-nyire ettől ÉK-i irányban még egy eltömött zsomboly van, mely állítólag két évvel ezelőtt nyílt meg és amelybe egy egész fa gyökerestül belesett. A barlanghálózat vízgyűjtőterülete a hatalmas *Nagyoldal* (604) platója, a Nagyoldal alatti átlagosan 300 m magas töbrös síkság és végül a Jósmafő—Szögliget közti hegyvidék, úgymint a *Kopaszhegy* (412 m), *Magas Gálya* (430 m), *Lipinye* (431 m) és a *Mohos Gálya* (421 m).

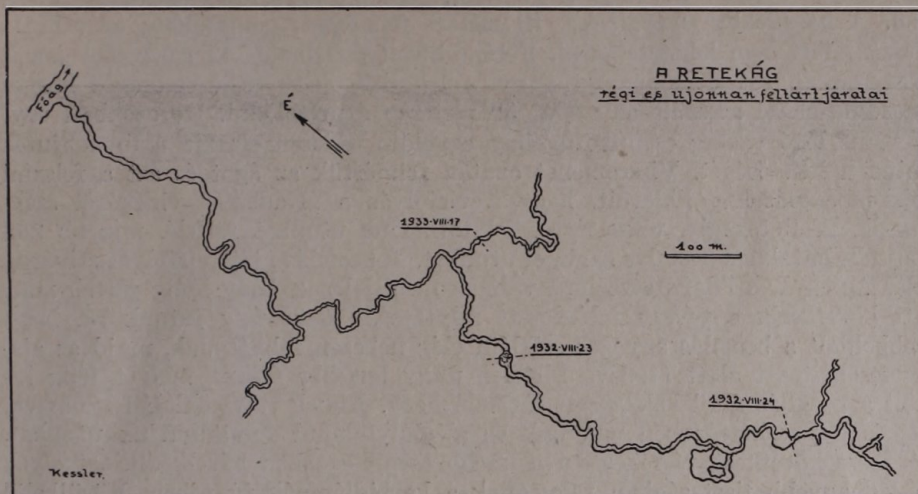
Az alsó barlangrendszerbe vezető szűk járat eleje.

Kessler Hubert felv.

A jósvafői ágban újonnan felfedezett cseppkőves terem részletei.

Kessler Hubert felv.

A barlang vizének nagy részét a Szinpetritől É-ra fekvő 199-es pontnál lévő és beomlott barlangnyílás tövében fakadó „Köszvénykút”-ban adja ki, másik részét a „Bojamér” nevű hatalmas sziklakatlanban fakadó forrásban. Utóbbi forrás fölött szép egyenes többsor vonul É-i irányban.

II. Földalatti kutatások.

Az aggteleki barlang leghosszabb mellékága a *Retekág*, amely azonban nehéz járhatósága miatt — legtöbbször víz folyik benne — eddig alaposan ki-kutatva, leírva és felmérve nem volt. A tavalyi és ideji kutatások azonban tisztázták ennek a barlangrésznek homályos pontjait is és ezért célszerűnek tartom vele részletesebben foglalkozni.

A Retekág a főbarlangba a 3240. méternél, az 52. számú hídnál torkollik be. Legtöbbször folyó vagy állóvíz van benne, mely csak kivételesen száraz időben apad el, de mindig maradnak helyenként mélyebb tócsák, melyek a járást megnehezítik. Hogy meddig járták be a régebbi kutatók, nem lehet pontosan megállapítani. Vass Imre 300 ölet említ, Schmidl pedig 580 ölet. Az utóbbit tartom valószínűnek, mert a mi mérésünk is ennyit mutatott (1020 m), mint az eddig bejárt ág hosszát. A Retekág mai hossza a tavalyi és az ideji felfedezett járatokkal együtt 2510 m.

A Retekág feneké nem agyag, mint a főbarlang legtöbb része, hanem kavicsos homok. Az ág magassága helyenként igen jelentős, kb. 10 m is lehet, többször azonban inkább alacsonynak mondható, úgy hogy sok helyütt meghajolva kell járni. Jellegzetességei a retekalakú cseppkövek. Általában cseppkövekben igen gazdag. Az ág 480-ik méterénél jobboldalt (fölfelé haladva) szép cseppkövekkel eltakart mellékág bejárata van. Ez a mellékág, melyet a régiek is valószínűleg mint a Retekág „elágazását” ismerték, kaeskaringsan halad főleg Ny-i irányban. Cseppkövekben igen gazdag. Hossza 210 m. A 920-ik méternél a baloldalon torkollik bele egy eléggé elrejtett mellékág, melyből időnként víz is folyik. Ebbe az ágba az ideji sikerült 280 métert fölfelé haladni. Már az elején is csak négykézláb lehet benne mászni. Talaja agyag, helyenként víztócsákkal. Hetven méter után a mennyezet annyira lehajlik, hogy csak hasonesúszva lehet továbbhaladni. Így kell 100 métert abban a kis csatornában, melyet a víz az agyagba vág, továbbhaladni, míg

egy magas hasadék kis időre megváltja az embert ebből a kellemetlen helyzetből. A hasadékba sikerült kb. 10 métert felmászni, magasabbra az áthajló falak miatt nem lehetett jutni. Felfelé huzat észlelhető. Az ág később ismét összeszűkül, sőt a mennyezet annyira lehajlik, hogy csak valóságos kígyómozdulatokkal sikerült az utolsó 50 méteren átpréselődni. Itt azonban egy, a vízbe lógó vastag cseppkőfüggöny egyelőre teljesen elzárja a továbbjutás minden lehetőségét. Visszamenet azután felmértük az ágat és azt a felszíni térképbe másolva, kiderült, hogy a vízfolyás a „Nádastó“ vidékéről származik. A Retekágba visszatérve, folytathatjuk utunkat fölfelé, míg kb 200 m után hatalmas beomlás zárja el utunkat. A beomlás alatt vízfolyás szivárog elő. Az egyik sziklára évszámok vannak írva, jelezve, hogy idáig jártak már. Itt következik a tavaly felfedezett folytatás. Ebbe úgy jutunk be, hogy jobboldalt a beomlás agyagos szikláin elég nehezen felmászunk, majd az alacsony boltozat alatt átbújva hirtelen nagy terembe érünk, melyet félig kitölt a beomlás által keletkezett törmelékhegy. Ennek tulsó oldalán lemászva, ismét a patakmederben vagyunk és akadálytalanul folytathatjuk utunkat. A most következő részek szebbnél-szebb cseppkövekben bővelkednek, melyek a legnagyobb tisztaságban ragyognak a karbidlámpák fényében. Körülbelül félkilométeres változatos utat teszünk így meg, közben keresztülhaladunk egy rendkívül érdekes, 1 m széles és kb 40 m magas hasadékon, melyet „Nagy Kanyon“-nak neveztünk el. 30 m-rel a hasadék után fel kell kapaszkodnunk egy nagy omladékhegy tetejére, mely után óriási méretű terem következik. A termet csodálatosan szép tiszta cseppkőkapu osztja ketté. A kapun áthaladva és a hegy tulsó oldalán lemászva, ismét a patakmederbe érünk, mely 80 m után balra elágazik és kb. 120 m hosszú magas oldalágba vezet. Itt beomlott törmelék zárja el a további utat. A víz innen nem eredhet messze, mert még zöld fagallyakat is találtunk a mederben. Érdekes, hogy a kavics fekete mázos réteggel van bevonva. Ujabb 100 m után a járat három vakon végződő ágra szakad. Mindegyik végén sziklaomlás van s ezek hasadékai között légáramlás észlelhető. E tájon lehet valahol felettünk a *Ravaszyuk* nevű víznyelő, mely ennek az ágnak a vizét szolgáltatja. Visszafelémenet a „Nagy Kanyon“ után 30 méterrel a baloldali falon felmászva, majd É-i irányban kisebb folyosón áthaladva, hirtelen kitáguló hatalmas terembe érünk, mely nemcsak ennek az ágnak, de az egész barlangnak legszebb cseppkőcsoportját tartalmazza. Nemcsak az oszlopok egyedülálló sűrűsége, hanem a cseppkövek csodálatos tisztasága, kékes, vöröses színárnyalatuk és gyémántos csillogásuk megkapó hatást gyakorol a szemlélőre. Amikor ezt a részt felfedeztük, alig tudtunk megválni tőle. „*Csodák Termé*“-nek neveztük és azt hiszem, nem túloztunk. Egytől féltünk csak: hogy majd a banális látogatók tömege ezt a részt is el fogja pusztítani, úgy, mint a régi aggteleki szakaszok nagy részét. Reméljük azonban, hogy mire a látogatókat ide is vezetik, addig már gondos kezek ügyelnek a barlang évezredes csodáira!

A Csodák Terméből É-i irányba kisebb terembe érünk, melynek egyedülálló érdekessége egy hófehér, 15 cm átmérőjű és kb 5 m magas cseppkőoszlop. A legkisebb érintésre ingadozni kezd. A Csodák terméből az agyagos lejtőn lemászva, ismét a patakmederbe jutunk és ebben folytathatjuk utunkat visszafelé.

* * *

A főbarlangban is találtunk még több mellékágat, melyek azonban ismét visszavezettek a főágba. Az egyik 2800 méternél van a barlang baloldali

(Aggtelektől Jósmafő felé menet) falában, kb. 6 m magasságban, ahova csak létrával lehet felmászni. Hossza kb. 110 m, szép cseppkövek vannak benne, bár a valamikor itt elvonuló füst erős koromlerakódást idézett elő. A főbarlangba a 39. számú híd fölött torkollik.

Egy további, igen szép ágat, mely a közönség számára is hozzáférhetővé tehető, a „Sziklaszoros“ elején, jobboldalt látunk. Szűk nyíláson átbújva, cseppkövekben igen gazdag terembe érünk, melynek folytatása a „Magyarok Bejövetele“-nél tér vissza a főbarlangba. A terem átmérője helyenként 65 m.

Közel a jósmafői bejárathoz, jobboldalt a fal tövében szögletes kis nyílást találtunk, melybe 6 m-t lehet hasonesúszva bemenni, majd egy 11.5 m mély aknába kell lemászni. Ez az alján annyira összeszűkül, hogy csak egy nagyobb kődarab elmozdítása után tudtunk továbbhatolni. Kavicsbordalékos, szűk patakmederbe jutottunk, mely a barlang rég keresett „alsó szintjé“vel azonos. Ez azonban csak részben járható, most kifejlődőfélben lévő barlanghálózatot alkot. Miután ebben nem volt víz, a Jósvaforrás azonban elég bővízű volt, valószínű, hogy a forrás a barlangvizeken kívül más eredetű vizet is kap, amit pontosan megállapítani még a jövő feladatai közé tartozik.

Utazás a Rába mentén.

Irta: Sándor Lajos,

a pápai m. kir. áll. tanítóképző intézet növendéke.

A MTSz 1931. évi diákirodalmi pályázatán díjazott mű.

Nem voltunk sokan. Mindössze ketten tettük meg az utat a Rába partján, csak úgy diákosan, az apostolok lovain, mint a régi peregrinusok: Pali barátom úgy a vakáció közepetáján már sehogysem fért meg a bőrében. Vitustáncot járt benne az unalom. Addig-addig mesélgették az utazás szépségeiről, míg egy szép este megbeszéltük a tervet. Elindulunk még kora hajnalban, amikor az alvó nap hírnöke vörös bort önt az ég aljára és isszák, isszák a virágok mámorba merülten, azután illatot lehelnek a harmatcseppekbe. És akkor jön majd a madársereg, mint megannyi mulatozó tündér. A fák lombsátraiból zeng a természet főnséges muzsikája, amit a hajnali szellő visz tovább az emberek közé... Ilyen szépen színeztük ki a reggeli indulást. Menten el is indultam volna, ha nem kerekedett volna felül az álom. Szép volt ez az álom... Hajótörés a Rábán... a főispán leányának megmentése... na meg a többi... De ez nem tartozik ide.

Reggel megtömtük a tarisznyát, nemcsak pogácsával, szalonnával, meg kenyérral, hanem, mivel ördögös csettegő fényképező masinánk nem volt, hát teleraktuk papírral, ceruzával, festékkel és egyéb ilyen rajzoló készségekkel. Még ilyen fürgék sohasem voltunk. A csillagok egyike-másika, különösen a legszebb, a hajnali csillag, talán szegye-nében sietett úgy eltűnni előlünk, mert megláttuk, miként kacérokodta át az egész éjszakát. A többiek már mind elfutottak édesanyjuk, a hajnal piros szoknyája mögé. A picikék még igen félősek. Sajnáltam, hogy nem láthattam tovább őket, de a csillagok könnye ott rezgett a fűszálon. Nem tudom, hogy mit sirattak úgy, talán, hogy beteg a nagyanyjuk, a sápadtareú hold? Meglehet, mert nem dugta ki az orrát az ég felhővánkossai közül. Kár ezért annyit pityeregni... mégis úgy elszorul a szívem: Istenem, ezeknél mennyivel szebb, mennyivel vonzóbb a szeretet, mint minálunk! Talán azért olyan tiszta a harmat a fűszálon. Nem tudom, így van-e, de így éreztem. Amíg Paliékig elérkeztem, ezek a gondolatok motoszkáltak agyamban.

Ott aztán a drága jó édesanya gondossága újra tanácsokkal látta el útrakelő fiát: „Palikám, meg ne fürödjetek ám ily korányosan! Hátha meghültök. Estére el ne maradjatok, vagy térjetek be Pápócra, a Terka nénihez! Szerencsés utazást, fiaim! . . .” Azután nyakunkba vettük a tarisznyát és az utat is.

Ki a kertek aljának. Csupa víz lett a lábunk, amint átmentünk a lucernáson. Kár, hogy megzavartuk egy pár nyuszi reggeli étkezését; de mi nem tehetünk róla, hogy ők oly félénkek és rögtön kerekét oldanak. A mezei madarak bizony bátrabbak. A foglyok